

žbe so dovoljene. — Hrvatski ban je imenovan grof Khuen-Hedervari, madjaron z dušom in telesom, njegovi predstariši so tirolsko-madjar-ske krvi, hrvatske krvi niti kaplje ne glešta. Ta mož, komaj 30 let star, sede se na stol hrvatskih banov, kjer so sedeli slavni Zrinjski, Jelačić. Hrvati so tega silno nevoljni. — Fml. Jovanovič boče spletskega kapitana Kovačevića v Istro izbaciti, Kovačević je pa narodnjak in narodni poslanci hrvatski ga branijo. — Železnica od Budimpešte v Novisad, Karlovec, do Zemuna in Mitrovice je dodelana.

Vnanje države. Ruski car je nemškemu cesarju pismo pisal, v katerem zatrjuje, da Rusija ne misli na vojsko, kar je starega Viljelma vidno razveselilo. Kmalu utegne tudi Rusija dobiti vstavo z državnim zborom in zbornico gosposko, kakoršno mi imamo. — Nemški cesarjevič mudi se še na Španskem. — Zastran preteče francosko-kitajske vojske sklenil je Bismark vojne ladije odposlati, ki bi združene z ruskimi, angleškimi in ameriškimi varovale Evropce, stanujoče na Kitajskem. — Turški sultan se je Mahdija v osrednji Afriki silno ustrašil, kajti ta namerava čez Rudoče morje mahnoti v Mekko in vse Arabe spuntati zoper Turke. Zato ponuja sultan egiptovskemu vicekralju turških vojakov v pomoč zoper Mahdija. — Tudi Angleži so imeli z afriškimi zamorci prasko ter so 2 mesti zamorski ob Atlantiškem morji razdjali. — Francozi pošljejo 8000 mož na 32 ladijah v Tonking proti Kitajcem, kojih število se množi. Nedavno so ti Francoze napali po so bili tepeni, 200 Kitajcev je mrtvih obležalo. Ves svet je sedaj radoveden, kako se bo francosko-kitajska štrina razmotala.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

III. Od Karla velikega do Premisla Otokara zgodilo je se Slovencem to, kar še danes bitko dirne vsakega izmed nas: potisnili so nas Nemci nazaj do sedanje narodne meje, ki reže od Radgone nad Arl, Labod, Gospo sveto, Celovec, v Beljak na Koroškem. Iztrebili so naše pleme na Švičarskem, Bavarskem, Predariskem, Tirolskem, Salcburškem, gornje- in spodnje Avstrijskem, pa še iz velikega dela Koroške in Štajerske. Od Premisla Otokara naprej stoji narodna meja nepremaknena z malimi izjemki. No pa res, s českim kraljem Otokarjem Premislom, ki je bil nekaj časa tudi štajerski vojvoda, začela se je Slovencem svitati prvič zarija bodoče boljše osode. Ta vladar je namreč začel meščanstvo nasproti grajščakom podpirati. Tudi je dal mnogim grajščakom roparjem grade razdreti, kar je prvič vbogemu

slovenskemu kmetu namignilo, da ne bode njegovo robstvo vekomaj trpelo, da tudi nemškimi grajščakom in naselnikom utegne doteči njihov čas. Kralj Matjaž bil je ogerski kralj pa ni veliko manjkalo, da bi ne bil postal tudi štajerski vladar. Dosta, slovenski kmet si ga je za vselej zapomnil, ker mu je bil naklonjen ter grajščake brzdal pa tudi opominjal, naj z njim človeški ravnajo. Nekokrat je svoje pridvorske grajščake po mastnem obedu povabil v vinograd. Kralj sam sleče sukno, vzame motiko in začne kopati. Jednako storiti ukaže grajščakom. Ti so potem za kraljem mahali z motikami trdo grudo in kopali, da so kar sopihali. Potili so se, da so bili mokri kakor miši. Naposled zastavi kralj motiko, se obrne h grajščakom rekoč: glejte, tako težko prideluje kmet, kar vi tako lahko zapravljate; zato imejte usmiljenje z njim. Slovenski kmet pa si je kralja Matjaža dobro zapomnil. Preveč mu je pretresla otožno srce nepričakovana kraljevska blagodušnost. In glejte, čudo! Stotine let vsahnjeni vir pesenski zopet oživi in slavi kralja Matjaža v narodni pesni, ki pripada med najstare, najlepše slovenske pesniške izvode.

Prvi izmed vladarjev iz prevzvišene hiše Habsburške pa se je za kmeta posebno začel zanimati cesar Maksimilijan. Rad se je spominjal tega, da so Habsburški grofi nekdanj plug imeli v svojem grbu in je toraj začel stan, kateri s plugom dela in skrbi za vse druge, bolje čislati in ga podpirati več, kakor vladarji pred njim.

Kakor je namreč Premisel Otokar podpiral meščane proti grajščakom, tako so Maksimilijan in njegovi nasledniki začeli braniti kmeta. Ta bramba bila je s prva le neznatna a čedalje obširnejša in krepkejša. Maksimilijan dal je zapisovati v posebne javne knjige — urbarie — posestva grajščakov z vsem, kar imajo od kmeta tirjati po dosedanji navadi. S tem je hotel zabraniti nadaljšnje preoblaganje kmeta. Štajerskim slovenskim kmetom je še posebič dovolil, da smejo svoje vino vsak slobodno skrčmariti ali pa prodati kolikor le mogoče drago. To prej ni bilo dovoljeno, ampak grajščaki so kmetom vinsko ceno trdno nastavljali, draže ni smel nihče vina inam prodati. Njegov vnuk vojvoda Karl je kmetom dovolil puške imeti in preobilno zverjad streljati. Grajščakom pa je z ostrimi kaznimi se pogrozil, če bi njihova zverjad kmetom preveč škode delala. To je grajščake precej včipnilo. Vendar še huje za nje bilo je posebno sodišče, katero je vojvoda v Gradci ustanovil, namreč: tajno svetovalstvo. To je dobilo pravico in nalog sprejemati pritožbe vsakega človeka zoper grajščake, tedaj tudi od slovenskega kmeta. Takšne naredbe so pa med kmeti hipoma pro-

budile nekšno zavest, spomin na pretekle boljše čase. Začelo je med njimi vreti in kmalu jih napoti nepremisljena naglost v trikrat poskušeno puntanje in upiranje proti grajščakom. Trikrat so se vzdignoli, posebno na slovenskem Štajerskem, a vselej bili so strahovito pobiti in od strani nemških grajščakov po nepotrebnej grozovitosti kaznovani.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 49. Učitelj vpraša fantiča: zakaj so v koledarji nekateri dnevi rudeče barvani? Fantič, krčmarjev sin, odgovori: ker se take dni pogosto ljudje tepejo in še časih katerega ubijejo.

Razne stvari.

(Mariborska posojilnica) imela je do konca novembra 255.545 fl. 59 kr. dohodka, 215.831 gold. 96 kr. izdatka, toraj prometa 471.377 fl. 55 kr.

(Javno zahvalo) šolsko vodstvo Razborsko izreka slavnemu ravnateljstvu c. k. učiteljšča v Mariboru za doposlana razna semena.

(Za celjski grad) da se razpada varuje, dovolil je deželni odbor 200 fl.

(Zbrisali) so firme Janda v Radgoni in Matič pa Plicker v Celji.

(Iz Prekmurskega) ali iz Medjimurja prišel je kakih 25 let star človek v Muto pri Ljutomeru, se v konjski hlev Al. Žitkov skrnil, kder so ga mrtvega našli. Nad zatenjakom je bil sklan, bržčas v Ižekovcih ali Bakoveih.

(Odlikovan) je g. dr. Gerčar, okrajni sodnik v Mariboru z redom Franc Jožefovim, ker je sestavo novih gruntnih kujig prvi završil.

(Prepozno tožil) je č. g. S. Sporn, velezaslužni župnik Ormožki in toraj ni mogel zmagati zoper nasprotnike, ki so ga črnili zaradi njegovega domoljuba slovenskega. Žalostno pa je, da med nasprotniki narodnega duhovnika zraven mož: Dirmeier, Kada, Stammer, Delavnia in Seyfried nahajamo Slovence, n. pr. Martinca, Kmetiča, Petovarja. Takšni nemškutarji so obžalovanja vredni.

(Obsojeni) v Celji so bili Jožef Medved 2 mesece v ječo, Jakob Ferž 2 leti, Blaž Mihorko 15 mesecev, Franc Krašović 6 let, J. Stuller, mozirski trgovec na 2 leti, ker je na ime svoje žene ponarejal menjice.

(Ubili) so v Gorici pri Jurkloštru drvarja Lukeža Lončarja.

(Močno žaloval) je mislinjski Poglajen, ki se Nemcem prišteva, da slov. graški šulverein pri slovenskih kmetih nič ne opravi in mu pametni Nemci tudi uže hrbet obračajo. Ubogi Poglajen! Maček se je tudi solzil, ko mu je sosedova mačkica brco dala.

(V Slatini) nabirajo domoljubi doneskov, da kupijo ubogej dečici slovenske obleke in učil. Slava! Čudno, nemčurjem pa ovo lepo delo ni po volji!

(Nesreče.) V Sesterzah je Andrej in Helene Koroščeve otrok v mlaki utonil, šivilje Ano Dornikovo je vozač povezil pri sv. Petru v Savinjske dolini, da so jo morali v celjsko bolnišnico spraviti.

(Tisočletni koledar), t. j. od 1. prosinca 1801 do 31. grudna 2800 izdelal je vodja c. k. cimentirovalnega urada, Emil Störk v Mariboru. Koledar je v veliki obliki v dveh barvah tiskan, se lahko na steno nabije in je zelo pripraven za urade, pisarnice, gostilnice itd. Milostljivi knez in škof lavantinski so se prav pohvalno čez to delo izrekli. Cena koledarju je 1 fl. in se dobi pri gori imenovanem založniku.

(V mariborski čitalnici) bilo je v nedeljo večer prav veselo, ker je mnogo kmetov in gospodov se sešlo, med temi dr. Jož. Vošnjak, Miha Vošnjak, oba dr. Prusa itd. Vršile so se zdravice in govori.

(Vrtinec) je ugrabil z drvami obloženi flos g. Morojev na Dravi pri sv. Ožvatu, trešil ob skalo in razdjal; flosar Janez Hozič je utonil.

(Pri sv. Petru) v Medvedovem dolu se je z vinom obloženi voz zvrnil in ubil hlapca M. Sabavovega.

(Šulvereinskemu prvaku) Nagelu se je baje v Hočah slaba godila. Brez mariborske garde bi ne šlo. Rekel je baje: noch eine solche Versammlung und wir sind verloren.

(V Kamco) sta prišla dva privandravca iz Maribora in zvedela, da je g. kaplan na več iztisov „Gospodarja“ naročen. Strašno. Jezna rečeta: dies muss man dem Bezirkshauptmann anzeigen und der Bischof muss den Kaplan übersetzen.

(Brežiški policaj) M. Summberger je hotel nekega Brataniča ugrabiti pa ta mu je lice spraskal, ovratnik in plašč raztrgal in še v roko ugriznil.

(Ptujski domoljubi) so vabljeni in prošeni 13. dec. t. l. priti v Narodni dom na pogovor zaradi velevažnega predmeta.

(Za rajnim proštom) č. g. Sorčičem so v Kapeli pri Brežicah č. g. župnik s sosednimi duhovniki in dekanom obhajali 25. nov. lepe zadušnice. Bilo je mnogo ljudstva zbranega v podružnici sv. Trojice.

(Davica ali differitis) je pri Povšetju nad Slivnem Laške fare v 24 urah umorila od 8 oseb 5, med temi gospodarja. Dva mrljica so nesli iz hiše, ko tretja oseba umerje in četrta (gospodar) precej po sv. odvezi izdihne, čez eno uro umerje še eno deklet.